

TURKSOSBİDER

Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri

Gökhan DÖNMEZ
gokhandonmez007@gmail.com
0000-0002-4196-8187

Ümmü KORAL
ummu.koral1@gmail.com
0000-0002-0796-3200

Ayşe AKBULUT
aaysebzkrt@hotmail.com
0000-0002-3052-7052

Öz

Okul öncesi eğitim bireyin doğumunda ilkokula başlayana kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bu dönemde gerçekleşen eğitim ve öğrenmeler bireyin sonraki yaşamına önemli derecede etki etmekte ve temel niteliği taşımaktadır. Okul öncesi eğitim ile çocuğun sonraki eğitim sürecine hazırlanması, bilişsel, sosyal, psikolojik ve fiziksel olarak gelişimin sağlanması hedeflenirken tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgınıyla birlikte değişen eğitim ortamı (uzaktan eğitime geçilmesi, sağlık tedbirlerinin artırılması ve sürekli hastalıkla ilgili bilgilere maruz kalınması) sonrası durumun eğitimin tüm paydaşları tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi eğitime yönelik veli beklentilerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel ve nicel yaklaşımların birlikte kullanılabildiği karma araştırma yöntemlerinden sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında Mersin ili Erdemli ilçesinde devlet anaokullarında öğrencisi bulunan 228 veli oluşturmaktadır. Veri toplamak için Ergin ve Çayak (2019) tarafından geliştirilen “Veli Beklentileri Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri analizi nicel kısımda istatistik analiz programları ile gerçekleştirilirken nitel verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda velilerin okul öncesi eğitim kurumlarında hijyen, salgın tedbirleri, temizlik ve sosyal faaliyetlere yönelik fiziksel altyapı konularında beklentileri ortaya konurken özellikle öğretmen ilgisi ve rehberliğinin, salgın döneminde yapılan eğitim faaliyetleri için çok önemli görülmüştür. Veli beklentileri ölçeği ile edilen veriler sonucunda da öğretmen ilgisi alt boyutundaki veli beklentisinin merkezde yaşayanlarda anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülürken, alansal ve mekânsal alt boyutlarda erkek velilerin beklentilerinin anlamlı olarak farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle gelecekte salgın dönemi gibi özel durumlarda yapılacak eğitimin planlanması ve eğitimin tüm paydaşlarınca eşgüdüm içerisinde yürütülebilmesi için ihtiyaç analizlerinin yapılması önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: Covid-19 salgını, okul öncesi eğitim, veli beklentileri

Abstract

Preschool education covers the period from birth to the beginning of primary school. The schooling and learning that come off during this period has a significant impact on the individual's future and has essentiality. In preschool education, it has aimed to prepare the child for the following educational process, to ensure cognitive, social, psychological and physical development. And in addition to this, the situation after the Covid-19 pandemic affecting the whole world, such as the transition to distance education, increasing health measures and continuous exposure to information about the pestilence, should be evaluated by all stakeholders of the pedagogy. Within the scope of this study, it has aimed to reveal the parent expectations for preschool education during the Covid-19 pandemic. For this purpose, sequential design, one of the mixed research methods in which qualitative and quantitative approaches, is used in the study. The participant group of the research involves 228 parents who have children in public kindergartens in Mersin province and Erdemli district in the fall semester of the 2021-2022 academic year. The 'Parent Expectations Scale' developed by Ergin and Çayak (2019) and a semi-structured interview form developed by the researchers are engaged to collect data. While data analysis is accomplished with statistical analysis programs in the quantitative section, the descriptive analysis technique is carried through in qualitative data analysis. As a result of the study, while the parents' expectations on hygiene, epidemic measures, cleaning and physical infrastructure for social activities in preschool education institutions are revealed, especially teacher attention and guidance is considered very important for educational activities during the epidemic period. As a result of the data scaled up by parent expectations, it is come out that the expectation of parents in the lower dimension of teacher interest is significantly higher in those living in the centre during the expectations of male parents in the field and spatial subdimensions have found to be exceptionally different. Based on these results, it will be crucial to plan the education to be arranged in special situations such as the epidemic period in the future and conduct needs analyses to carry out the discipline in coordination by all stakeholders.

Keywords: Covid-19 epidemic, preschool education, parent expectations

GİRİŞ

Bireyin fiziksel, sosyal ve bilişsel anlamda gelişiminin başladığı, eğitim sürecinin ilk adımı olan okul öncesi dönemi diğer eğitim kademelerinden ayrı bir çerçevede ele alınmalıdır. Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden ilkokula (temel eğitime) başlayana kadarki süreyi kapsar ve çocukların yaşamlarının ilerleyen yıllarında da önemli yer teşkil edecek olan; bedensel, psikomotor, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişimi gibi alanlarda önemli ölçüde gelişimin tamamlandığı, bunun yanında karakter gelişiminin de aile ve okul öncesi eğitim kurumlarında aldığı eğitimle sürdüğü gelişim ve eğitim sürecini ifade etmektedir (Aral, Kandır ve Yasar, 2000). Okul öncesi eğitimin tanımı bizi doğrudan bu dönemin amaçlarına götürmektedir. Mialaret'e göre, evrensel olarak erken çocukluk eğitiminin başlıca üç farklı amacı vardır: toplumsal amaçlar, eğitsel amaçlar ve gelişimsel amaçlar. (Akt. Oktay, 2000; Tüfekçi Akcan, 2018). Evrensel amaçlar temel alınarak dünya genelindeki okul öncesi incelendiğinde gelişmiş ülkelerin pek çoğunda okul öncesi eğitime büyük önem verilmekte ve okul öncesi eğitime katılım oranı çok yüksek düzeydedir. Çünkü gelişmiş bölgelerde/ülkelerde yapılan çocuk psikolojisi alanındaki araştırmalarda erken çocukluk döneminin bireyin ileriki yaşantısının belirlemedeki önemi ortaya çıkarılmış, bunun sonucu olarak da gerek resmi gerek özel kurumlar ve kişiler bu dönem eğitime, araştırmaya ve geliştirme için yatırımlara daha fazla önem vermeye başlamıştır (Mallinson, akt: Oktay, 1995: 97).

Evrensel amaçların ışığında ülkemizdeki okul öncesi eğitimini inceleyecek olursak; 1973 yılında yayınlanmış olan 1739 sayılı Türk Millî Eğitim Temel Yasası'nda okul öncesi eğitimin hedefleri, Millî Eğitimin genel amaçları ve ilkeleri esasına göre şekillendirilmiştir. Güncel okul öncesi eğitimi programında yer alan okul öncesi eğitiminin amaçları, çocuğun tüm yönlerini tamamlayıcı şekilde gelişimine destek olmak biçiminde ifade edilmektedir. (MEB,2013)

Çocukların gelecekteki eğitim yaşantılarına hazırlanması ve bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerin gelişmesinde okul öncesi eğitimi önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi eğitimi alan ve okul öncesi eğitimi almayan çocuklar kıyaslandığında okul öncesi eğitimi alan çocukların okula uyum, katılım, akademik başarı ve sosyalleşme gibi alanlarda daha avantajlı olduğu farklı araştırmalarda tespit edilmiştir (Anders, Grosse, Rossbach,

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri

Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Ebert, Weinert, 2013; Barnett, 2008; Barnett, Carolan, Fitzgerald, Squires, 2012; Dickinson ve Porche,2011; Duncan ve Magnuson,2013; Erbay, 2008; Esaspehlivan, 2006; Gordon, Hofer, Fujimoto, Risk, Kaestner, Korenman, 2015; Kaiser ve Bauer,2017; Manigo ve Allison,2017; Oktay, 2003; Oktay ve Unutkan, 2005; Toluç, 2008; Stipek ve Byler,2001; Yeşil, 2008). Okul öncesi eğitim, çocuğun çevresinin öğrenme yaşantısını desteklemesi açısından değerlendirilirse; bir çocuğun keşfedebilecekleri, öğrenebilecekleri ve bu süreçteki hızı çevrenin öğrenmeleri destekleyici olmasına bağlıdır. Bir başka deyişle çevre ve uyaranlar öğrenme ortamı ne kadar zengin olursa çocuğun öğrenme hızı ve gelişim hızı o derecede artar (MEB,2013).

Okul öncesi eğitim kurumları ilk zamanlarda çocuğun ev ortamından farklı bir yerde ve çalışan anne-babalar için ise çalışma saatlerinde çocuklarının bakıldığı bir yer olarak algılanmaktaydı (Gürkan, 1981; Aktaş Arnas, 2002). Velilerin okul öncesi eğitim kurumlarına bakışları; çocuk gelişiminde erken çocukluk döneminin düzenlenmesinin öneminin yapılan bilimsel araştırmalarda görülmesi ve gelişmiş ülkelerde ortaya konan başarılı örneklerin tüm eğitim yaşantısını etkilediğinin ortaya konulmasıyla değişime uğramaya başlamıştır (Hikmet Doğrul, 2019). Bu nedenle anne-babaların okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri de değişmeye ve hatta artmaya başlamıştır. Okul öncesi eğitim kurumları çocuk bakım yeri olarak görülmekten çok planlı ve düzenli birer eğitim kurumu olarak görülmeye başlanmıştır (Aktaş Arnas, 2002). Okul öncesi eğitim kurumları, aile ortamından farklı bir ortam sunması ve öğrenme için gerekli imkan ve atmosferi oluşturması sayesinde çocukların sosyalleşmesinde, karakter gelişiminde, toplumsal norm ve değerleri edinmesinde katkılar sunmanın yanı sıra çocukların akademik ve yaşamsal becerileri de edinmesinde katkı sağlayan bir çevre olarak önemli bir eğitim basamağını oluşturmaktadır (Oğuzkan, Oral, 1997). Ülkemizde okul öncesi eğitim; anasınıfı, anaokulu, gündüz bakım evi ve kreş gibi kurumlar ile sürdürülmektedir (MEB, 2020).

Okul öncesi eğitim bu gelişim ve öneminin anlaşılması sürecindeyken Aralık 2019'da ortaya çıkan ve kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının başlamasıyla farklı bir boyutta ele alınmasını sağlayabilecek birtakım gelişmeler meydana gelmiştir. Salgının başlaması sonrası ilk olarak okullar kısa süreliğine kapatılmış, daha sonrasında ise tüm kademelerde tamamen uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitim uygulamaları ağırlıklı olarak Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş bir platform olan EBA ve TRT'ye bağlı üç televizyon kanalı üzerinden yürütülmüştür (MEB, 2020). İlk defa yaşanan bu süreçte eğitim kurumlarının aileleri ve öğrencileri doğru, etkili ve planlı olarak yönlendirebilmesi bu dönemin sağlıklı geçirilebilmesi açısından büyük önem arz etmiştir. Toplumsal bir bakışla değerlendirildiğinde özellikle salgın gibi beklenmedik ve zor durumlarda eğitim kurumlarının velilerle iletişim kurması ve işbirliği-koordinasyon sağlaması eğitimin devamı için önem arz etmekte iken bu durum yaşça daha küçük bir kitleyi kapsayan okul öncesi eğitimde kurum-veli iletişimin etkin olarak hayata geçirilmesi de çok önemli ve gereklidir (Metin ve Arı, 1993). Okul öncesi eğitimi anne-babalardan ayrı düşünmek ya da planlamak; ailelerin her gün bilinçlendiği, araştırdığı, kaliteli eğitime önem verdiği, sorguladığı (Tokuç, 2007) bir ortamda ortaya çıkan pandemi koşullarının yarattığı endişelerle birlikte ele alındığında mümkün görünmemektedir. Ailelerin eğitim sürecine katılması, okul öncesi eğitime yönelik ailelerin bilinçlendirilmesi gerekli durumlarda eğitim desteğinin sağlanması hem çocukların büyüme ve gelişmeleri hem de ilerleyen dönemlerde görülebilecek akademik başarıyı etkileyebilecek faktörlerin azaltılmasında etkili olmaktadır (Gürşimşek, Kefi, Girgin, 2007). Bu durum ailelerin gerek okul öncesi eğitimde gerekse sonraki eğitim dönemlerinde eğitim-öğretim sürecinin aktif olarak yer almasının önemine işaret etmektedir. Anne-babaların çocuğun ilk eğitimcileri oldukları için sonraki eğitim sürecinde de yer almaları ve katkı sunmaları çocuğun yaşama hazırlanmasında önemli bir faktördür (SirajBlatchford vd., 2002; Arı, 2005). Okul-aile iş birliği ile, ailelerin eğitim sürecinin işleyişini tanımaları ve eğitim programlarında yer alan hedefleri ve etkinliklerin gerçekleştirilmesini fark etmeleri ve okula karşı tutumlarının olumlu olması sağlanabilmektedir. Bu nedenle ülkemizde ebeveynlerin okul öncesi eğitiminden görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla son yıllarda yapılan çalışma sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir(Aktaş Arnas, 2002; Altunkaynak ve Yanıklar, 2014; Argon ve Akkaya, 2008; Avcu, 2016; Başal ve Kahraman, 2018; Bayrak ve Köksal, 2017; Doğrul ve Akay, 2019; Kıldan, 2012; Metin ve ark., 1993; Oya Ramazan, 2015; Saçkes, 2013; Sakai, 2006; Sevinç, 2006; Seyfullahoğulları, 2012; Şahin, Sak ve Şahin, 2013; Şimşek ve İverendi, 2014; Topaç ve ark., 2012; Tuğrul ve Tokuç, 2007; Yaman ve Saçkes, 2017) . Tarihteki doğal afetlerde ya da olağanüstü durumlarda eğitimin sürdürülmesi ve yenilenmesi, krizlerin fırsata çevrilmesi için farklı yollara başvurulmuştur. Covid 19 salgınının başlaması sonucu dünya genelinde eğitimde uzaktan/çevrimiçi yöntemlerle sürdürülmeye çalışılmış, farklı yaş ve özelliklerdeki farklı eğitim kurumlarındaki öğrenciler, öğretmenler ve aileler bu durumdan etkilenmiştir (Sarı ve Nayır, 2020) Özellikle öz-yaşam becerileri

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

daha düşük olan ve salgın sürecinden hem fiziksel hem de psikolojik olarak daha çabuk etkilenebilecek seviyede olan okul öncesi öğrencileri, salgın sürecinde bir dönem uzaktan eğitim ama genellikle belirli tedbirler çerçevesinde yüz yüze olacak şekilde eğitim-öğretime devam etmişlerdir (MEB, 2020). Bu sürece hazırlıklı olmayan ve daha önce benzer deneyim yaşamamış okul öncesi öğretmenleri (Yalman Polatlar ve Bayram Tuncay, 2020) özellikle okul öncesi yaştaki çocukların dikkat sürelerinin daha düşük olması sebebiyle uzaktan eğitim sürecinde büyük sorunlar yaşamış ve öğrenmeleri sınırlandırılmıştır (McNeill, 2020). Daha üst kademelerdeki öğretmen ve öğrencilerin bile uzaktan eğitimde zorluklar yaşadıkları, yüz yüze eğitimi ona tercih etme eğiliminde oldukları çeşitli araştırmalarla (Başaran vd., 2020; Bozkurt, 2020; İskender, 2021; Kavuk ve Demirtaş 2021; Kürtüncü ve Kurt, 2020; Öztürk, 2021) ortaya konmuştur. Okul öncesi dönem eğitiminde karşılıklı etkileşime dayalı, fiziksel etkinlik tabanlı, yaparak-yaşayarak, keşfederek ve duyu organlarıyla desteklenen etkinliklerle öğrenmeler esasken; ne salgın nedeniyle gerçekleştirilen uzaktan/çevrimiçi eğitim ne de salgın tedbirleri altında yapılan eğitim bu öğrenme atmosferinin sağlanmasında yeterli olmuştur. Bu anlamda okul öncesi, en çok sınırlılık yaşanan eğitim basamağı olarak öne çıkmıştır (Hao, 2020).

1 Haziran 2020 itibarıyla Türkiye’de okul öncesi kurumlar bakanlık tarafından belirlenen kurallar ve tedbirler kapsamında tekrar hizmet vermeye başlamıştır (MEB,2020). Salgın dönemi, sürekli yinelenen ve yenilenen şartlar dolayısıyla eğitimin tüm yapı taşlarını ayrı ayrı değiştirmeye ve gelişmeye mecbur bırakmıştır. Örneğin kurumlar, fiziksel koşulların yeterliliğini sağlamak, aile-okul-öğretmen iletişiminde düzenleyici rol üstlenmek, her an değişebilen ve değişmekte olan şartlara uygun, hızlı ve etkili planlamalarla yönlendirme yapmakla yükümlü hale gelmişlerdir. Bilinen ve uygulamada olan sistemden tamamen farklı bir durumla karşı karşıya kalan kurumlar hem ailelerin hem de öğrencilerin salgın dönemi sonrası akademik ve sosyal beklentilerini de göz önünde bulundurarak faaliyetlerini yürütmektedirler. Bu kapsamda salgın sürecinde okul öncesi eğitim kurumlarından ailelerin beklentilerinin bilinmesinin, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yararlı ve sağlıklı şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda çalışmanın amacı COVID-19 salgını sürecinde okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerin velilerinin beklentilerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranmıştır;

Velilerin salgın döneminde beklentileri cinsiyete, gelir seviyesine ve yaşanan bölgeye göre değişmekte midir?
Velilerin salgın döneminde okul öncesi eğitim kurumlarından, öğretmenler beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma yöntemlerden sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel veriler birlikte kullanımını içeren bir yöntemdir (Creswell, 2014). Sıralı karma yöntemde ise; nicel verilerin ardından nitel veriler toplanır ve nitel veriler, nicel verileri açıklamak amacıyla kullanılır (Leavy, 2017). Bu araştırmanın nicel boyutunda betimsel tarama modeli kullanılmış ve betimsel istatistik yapılmıştır. Nitel boyutunda ise temel nitel yöntem (naturalistic inquiry) modeli kullanılmış ve elde edilen nitel verilerle nicel veriler daha ayrıntılı açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Mersin ili ve Erdemli ilçesinde devlet anaokullarında öğrencisi bulunan 228 veliden oluşmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubunu 110 kadın 64 erkek toplam 174 veli oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından ulaşılabilen veliler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın nitel çalışma grubunu ise 2021-2022 eğitim öğretim yılında Mersin ili Erdemli ilçesinde devlet anaokullarında öğrencisi bulunan 39 kadın 15 erkek toplam 54 veli oluşturmaktadır. Nicel ve nitel çalışma grupları birbirinden farklı katılımcılardan oluşmuştur.

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Tablo 1. Nicel ve nitel çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ilişkin bilgiler

Bilgiler		Nicel çalışma grubu	Nitel çalışma grubu
Cinsiyet	Kadın	110	39
	Erkek	64	15
Gelir seviyesi	1 (3-5 bin)	62	21
	2 (5-7.5)	55	18
	3 (7.6-10)	22	7
	4 (10.1-12.5)	19	3
	5 (12.6- üzeri)	16	5
Yaşanan bölge	Şehir merkezi (Mer.)	91	25
	Kırsal (Kır.)	83	29
Toplam		174	54

Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel veriler Ergin ve Çayak'ın (2019) geliştirdiği “Veli Beklentileri Ölçeği” tarafından toplanmıştır. 4 dereceli olan ölçek 40 maddeden ve 9 alt boyuttan oluşmaktadır (Öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler, alansal beklentiler, mekansal beklentiler, yönetsel beklentiler, öğretmenden ilgisel beklentiler, öğretmenden mesleki beklentiler, öğretmenden, kişisel beklentiler, iletişim beklentileri ve ekonomik beklentiler). Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.834 olarak bulunmuştur. Nitel veriler ise araştırmacı tarafından hazırlanan ve üç uzman görüşü alınarak son hali verilen 8 adet açık uçlu sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler görüntülü arama şeklinde ve görüşmedeki konuşmaların sesli kaydının izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde uygun olan istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin veriler normal dağılım gösterdiği için ikili ve çoklu karşılaştırmalarda parametrik bağımsız-t testi ve tek yönlü varyans analizi testlerinden yararlanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda betimsel analiz ile problemle ilgili veriyi üst tema, kategori ve alt tema olarak vermek amaçlanır. Araştırma sürecinde elde edilen verilerden (görüşme, gözlem ve doküman) doğrudan alıntı yapmak temeline dayanır (Günbayı, 2019).

BULGULAR

Nicel Bulgular

Bu bölümde “Veli Beklentileri Ölçeği” ile elde edilen verilerin istatistik analiz programları kullanılarak yapılan analizleri sonucunda ortaya çıkan bulgular sunulacaktır.

Tablo 2. Velilerin ölçekten ve alt boyutlardan aldıkları puanlarının betimsel istatistikleri

Ölçek ve Alt Boyutları	N	\bar{x}	S
Öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler	219	3,7540	,29917
Alansal beklentiler	219	3,5502	,40197
Mekansal beklentiler	219	3,7616	,29614
Yönetsel beklentiler	219	3,6119	,38986
Öğretmenden ilgisel beklentiler	219	3,8653	,24909
Öğretmenden mesleki beklentiler	219	3,5744	,34916
Öğretmenden kişisel beklentiler	219	3,8265	,31660
İletişim beklentileri	219	3,5434	,41814
Ekonomik beklentiler	219	2,8721	,74937
Genel	219	3,6677	,25470

Tablo 2’de velilerin ölçekten ve alt boyutlardan aldıkları puanların betimsel istatistikleri verilmiştir. Öğretmenden ilgisel beklentilerin en yüksek ortalamaya (\bar{x} =3,8653) sahip olduğu sonuçlarda, ekonomik beklentiler (\bar{x} =2,8721) en düşük seviyedeki beklenti olarak belirtilmiştir. Devamında ise azalan ortalamaya göre öğretmenden kişisel

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

beklentiler ($\bar{x}=3,8265$), mekânsal beklentiler ($\bar{x}=3,7616$), öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler ($\bar{x}=3,7540$), yönetsel beklentiler ($\bar{x}=3,6119$), öğretmenden mesleki beklentiler ($\bar{x}=3,5744$), alansal beklentiler ($\bar{x}=3,5502$), iletişim beklentileri ($\bar{x}=3,5434$) ve ekonomik beklentiler ($\bar{x}=2,8721$) gelmektedir.

Tablo 3. Cinsiyete göre aldıkları puanların bağımsız t testi sonuçları

	Cins	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler	Kadın	140	3,73	,307	217	1,92	,056
	Erkek	79	3,81	,279			
Alansal beklentiler	Kadın	140	3,51	,412	217	2,01	,046
	Erkek	79	3,62	,376			
Mekansal beklentiler	Kadın	140	3,72	,302	217	2,81	,005
	Erkek	79	3,84	,271			
Yönetsel beklentiler	Kadın	140	3,60	,400	217	,42	,676
	Erkek	79	3,63	,373			
Öğretmenden ilgisel beklentiler	Kadın	140	3,86	,258	217	,79	,433
	Erkek	79	3,88	,233			
Öğretmenden mesleki beklentiler	Kadın	140	3,55	,341	217	1,22	,224
	Erkek	79	3,61	,361			
Öğretmenden kişisel beklentiler	Kadın	140	3,85	,306	217	1,17	,244
	Erkek	79	3,79	,335			
İletişim beklentileri	Kadın	140	3,54	,433	217	,03	,980
	Erkek	79	3,54	,393			
Ekonomik beklentiler	Kadın	140	2,86	,741	217	,21	,837
	Erkek	79	2,89	,768			
Genel	Kadın	140	3,65	,259	217	1,62	,106
	Erkek	79	3,70	,244			

Tablo 3'te görüldüğü üzere örneklemdaki katılımcıların Veli Beklenti Ölçeği alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız t testi sonucunda alansal ve mekansal beklentiler alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde erkeklerin beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun dışında diğer alt boyutlardaki beklentiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4. Gelir düzeylerine göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler	Gruplararası	,083	4	,021	,227	,923	-
	Gruplarıçi	19,430	214	,091			
	Toplam	19,512	218				
Alansal beklentiler	Gruplararası	,856	4	,214	1,333	,259	-
	Gruplarıçi	34,369	214	,161			
	Toplam	35,225	218				
Mekansal beklentiler	Gruplararası	,305	4	,076	,869	,484	-
	Gruplarıçi	18,812	214	,088			
	Toplam	19,118	218				
Yönetsel beklentiler	Gruplararası	,210	4	,053	,341	,850	-
	Gruplarıçi	32,924	214	,154			
	Toplam	33,134	218				
Öğretmenden ilgisel beklentiler	Gruplararası	,260	4	,065	1,047	,384	-
	Gruplarıçi	13,267	214	,062			
	Toplam	13,526	218				
Öğretmenden mesleki beklentiler	Gruplararası	,899	4	,225	1,873	,116	-
	Gruplarıçi	25,678	214	,120			
	Toplam	26,577	218				
Öğretmenden kişisel beklentiler	Gruplararası	,745	4	,186	1,888	,114	-
	Gruplarıçi	21,106	214	,099			
	Toplam	21,851	218				
İletişim beklentileri	Gruplararası	,653	4	,163	,932	,446	-

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

	Gruplarıçi	37,463	214	,175			
	Toplam	38,116	218				
Ekonomik beklentiler	Gruplararası	,775	4	,194	,341	,850	-
	Gruplarıçi	121,645	214	,568			
	Toplam	122,420	218				
Genel	Gruplararası	,219	4	,055	,841	,501	-
	Gruplarıçi	13,923	214	,065			
	Toplam	14,142	218				

Tabloda görüldüğü üzere Veli Beklenti Ölçeği alt boyutlarının gelir düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda hiçbir alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buradan yola çıkarak velilerin gelir düzeyinin alt boyutlarda beklentilere etki etmediği belirtilebilir.

Tablo 5. Velilerin yaşadıkları yere göre aldıkları puanların bağımsız t testi sonuçları

	Cins	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Öğrenciye yönelik eğitimsel beklentiler	Merkez	118	3,77	,272	216	,75	,452
	Kırsal	100	3,74	,329			
Alansal beklentiler	Merkez	118	3,59	,375	216	1,70	,092
	Kırsal	100	3,50	,427			
Mekansal beklentiler	Merkez	118	3,78	,287	216	1,3	,191
	Kırsal	100	3,73	,306			
Yönetimsel beklentiler	Merkez	118	3,63	,378	216	,87	,383
	Kırsal	100	3,59	,404			
Öğretmenden ilgisel beklentiler	Merkez	118	3,90	,188	216	2,18	,030
	Kırsal	100	3,83	,303			
Öğretmenden mesleki beklentiler	Merkez	118	3,60	,345	216	1,27	,206
	Kırsal	100	3,54	,352			
Öğretmenden kişisel beklentiler	Merkez	118	3,86	,297	216	1,53	,126
	Kırsal	100	3,79	,337			
İletişim beklentileri	Merkez	118	3,56	,395	216	,58	,561
	Kırsal	100	3,52	,445			
Ekonomik beklentiler	Merkez	118	2,81	,731	216	1,33	,185
	Kırsal	100	2,94	,763			
Genel	Merkez	118	3,69	,234	216	1,48	,140
	Kırsal	100	3,64	,274			

Tablo 4'te görüldüğü üzere örnekleme oluşturan velilerin Veli Beklentileri Ölçeği alt boyut puanlarının velilerin yaşadığı bölgeye göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda yalnızca öğretmen ilgisi beklenti boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Merkez bölgelerde yaşayan veliler, kırsal kesimde yaşayan velilere göre öğretmenin daha ilgili olmasını beklemektedir. Diğer alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Nitel Bulgular

Bu bölümde velilerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen ve betimsel analiz sonucu ortaya çıkan nitel bulgular sunulacaktır. Bulguları desteklemek amacıyla doğrudan katılımcı görüşlerine yer verilecektir. Katılımcıların tanımlanmasında sırasıyla katılımcıya verilen kod sıra numarası (K29), cinsiyet bilgisi (K: Kadın, E: Erkek), gelir durumu (1: 3-5 bin, 2: 5-7.5, 3: 7.6-10, 4: 10.1-12.5, 5: 12.6- üzeri) ve yaşanan bölge (Şehir merkezi: Mer., Kırsal: Kır.) olarak gösterilecektir.

Salgın döneminde kurumlardan beklentiler

Velilerle kurumlar arası iletişim ve beklenti salgın döneminde büyük önem kazanmıştır. Gerek salgının seyir gerekse de eğitimin devamı için bu durum sürekli takip edilmesi gereken ve dikkat gerektiren bir seyirde ilerlemiştir. Okul öncesi kurumlarda öğrenci olan velilerin kurumlardan beklentileri Tablo 6. da sunulmuştur.

Tablo 6. salgın döneminde kurumdan beklentiler ve karşılama durumları

İfadeler	KATILIMCILAR
----------	--------------

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Hijyen Koşullarına Önem Verilmesi	K1,K2,K4,K5,K6,K7,K8,K10,K18,K20,K21,K23,K24,K25,K26,K29,K31,K32, K33,K38,K39,K45,K49,K52
Beklentiler Karşılanmıştır	K9,K11,K13,K14,K15,K19,K22,K27,K35,K40,K41,K42,K43,K51
Beslenmeye Önem Verilmesi	K3,K30
Eğitimin Devamlılığı	K12,K37,K46,K50
Öğrencilerin ve Velilerin Sağlık Durumunun Takibi	K16,K28
Tedbirlerin Yeterli Düzeyde Alınması	K34,K36,K44,K53,K54
Beklentiler Karşılanmamıştır	K47,K48
Tedbirler Hakkında Bilgisi yoktur	K17

Tablo 6’ da görüldüğü üzere okul öncesi velilerinin salgın döneminde kurumdan beklentilerinin yoğunluğu, en fazla katılımcı sayısı ile ‘Hijyen’ başlığı altında toplanmıştır. Veliler hijyen konusundaki görüşlerinde öğrencilerin buldukları ortamda temizliğe önem verilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda beklentilerini belirten K25 (K, 1, Mer.) “Temizliğe önem verilmesi, hijyen koşulları ve sınıf mevcudunun az sayıda olması. Okulun imkanları doğrultusunda mümkün olduğunca beklentileri karşıyorlar.” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Bunun yanı sıra on dört katılımcı kurumun beklentilerini karşıladığını belirtmiştir, “Beklentilerimiz fazlasıyla karşılandı. Okulumuz tedbirleri büyük titizlikle uygulamıştır.” şeklinde görüşünü belirten K19’un (K, 4, Mer.) görüşü de bunu desteklemektedir. Bu beklentilerde eğitimin devamlılığı, öğrencilerin beslenmesine dikkat edilmesi ve salgınla ilgili tedbirler öne çıkmaktadır. Beslenmeye önem verilmesi başlığında velilerden beslenme konusuna yeterince dikkat edilmediğiyle ilgili bir dönüt de gelmiştir. Salgınla ilgili tedbirler kapsamında sağlık durumu takibi başlıkları aynı katılımcı sayısını taşımaktadır. Tedbirlerin yeterli düzeyde alınması ise beş katılımcı tarafından belirtilirken eğitimin devamlılığı da dört katılımcıyla belirtilmiştir. Bir öğrenci velisinin ile tedbirler hakkında bilgisi olmadığı belirlenmiştir.

Salgın döneminde öğretmenlerden beklentiler

Okul öncesi kurumlarda öğrencisi olan velilerin özellikle öğretmenlerle iletişimi ve öğretmenden beklentileri salgın döneminde daha hassas bir duruma bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Toplumsal sağlığı ve eğitimi etkileyen bu dönemde velilerin öğretmenlerden beklentilerini yansıtan ifadeler Tablo 7. de gösterilmiştir.

Tablo 7. Salgın döneminde öğretmenlerden beklentiler ve karşılanma durumları

İfadeler	KATILIMCILAR
Beklentilerimiz Karşılanmıştır	K1,K2,K5,K8,K9,K13,K14,K20,K21,K22,K23,K35,K46,K47,K48,K49,K50,K51
Tedbir konusunda hassas davranılması	K3,K6,K7,K10,K12,K15,K16,K18,K21,K24,K28,K29,K31,K32,K34,K36,K39,K40, K41,K42,K52,K53,K54
Eğitiminin Devamının Sağlanması	K4,K11
Rehberlik	K17,K25,K26,K27,K30,K33,K37,K38,K43,K45
Beklentimiz olmamıştır	K46

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen beklentilerinin en fazla katılımcıyla ‘Tedbir konusunda hassas davranılması’ başlığında toplandığı görülmektedir. Bu bağlamda belirtilen görüşlerde öğretmenin maske kullanımı, öğrencileri maske konusunda yönlendirmesi, çocukların yakın temasının önlenmesi öne çıkmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun da beklentilerinin tamamının karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. K2 (E, 1, Mer.) “Hijyen konusunda beklentimin karşılandığını düşünüyorum.” şeklinde görüşünü belirterek bu başlığı desteklemektedir. Karşılanan beklentiler içerisinde ise öğretmenin öğrencilere karşı anlayışlı davranması, temizlik ve mesafe kurallarına dikkat edilmesi veli görüşlerinde belirtilmiştir. K30 (K, 4, Kır.) “Normalden daha fazla çocuklarımıza özen gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Zaten bizim öğretmenimiz çok çok alakalı.” şeklinde görüşlerini belirterek öğretmenden beklentilerinin yeterince karşılandığını belirtmiştir.

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Bunun yanı sıra öğretmenden beklentiler, rehberlik hizmetleri ve eğitimin devamlılığının sağlanması sıralanmaktadır. Rehberlik hizmeti konusunda öğretmenden beklentilerde belirtilen veli görüşleri arasında ise öğrencileri salgın dönemiyle ilgili doğru bilgilendirilmesi veliler tarafından en çok belirtilen beklentilerden biri olmuştur. Bir öğrenci velisi ise beklentisinin olmadığını belirtmiştir.

Salgın döneminde kurumsal desteklerin yeterliği

Salgın döneminde eğitime ara verildiği dönemlerde ya da uzaktan eğitime geçildiği durumlarda bile genellikle okul öncesi eğitim kurumları eğitimi sürdürmüştür. Bu dönemde okullara psikolojik, fiziksel ve maddi desteklerin kurumlar tarafından sağlanması ve gerekli bilgilendirmelerin yapılması, önlemlerin alınması gibi sorumluluklar yüklenmiştir. Bu sorumlulukların karşılanma düzeyinin veli görüşleri çerçevesinde yeterlik sonuçları Tablo 8. de verilmiştir.

Tablo 8. Salgın döneminde devlet kurumu desteğinin yeterlilik durumu

İfadeler	Katılımcılar
Evet	K1,K2,K3,K6,K7,K10,K13,K14,K15,K18,K19,K20,K28,K30,K31,K34,K35,K36, K38,K39,K40,K41,K42,K46,K50,K51,K54
Kısmen	K23
Hayır	K4,K5,K9,K11,K12,K16,K17,K21,K22,K24,K25,K26,K27,K29,K32,K33, K37,K43,K45,K47,K48,K49,K52,K53
Kararsız	K8

Tablo 8. incelendiğinde, okul öncesi eğitim veren kurumların salgın döneminde desteği konusunda alınan veli görüşlerine göre yirmi yedi katılımcı desteği yeterli bulurken yirmi dört katılımcı desteği yeterli bulmadığını belirtmiştir. K36 (K, 3, Mer.) “Yeterli buluyorum şimdilik. Yaşları gereği eğlenerek öğreneceklerini düşünüyorum. Öncelikle okulu sevmeleri ve ilk okula şimdiden alıştırmaya yapılmalı.” şeklinde görüşlerini belirterek kurum desteğini yeterli bulduğunu bildirerek okul sevgisi ve ilköğretim kademsine hazırlık konusunda düşüncelerini dile getirmiştir. Kurum desteğini yeterli bulmayan katılımcıların beklentileri arasında ise sosyal aktiviteler ile eğitimin desteklenmesi, belirli gün ve haftalara önem verilmemesi, çocukların fiziksel gelişimlerine destek olacak aktivitelerin yürütüleceği alanların eksikliği öne çıkmaktadır. Desteği yeterli bulmayan katılımcılardan K32 (E, 5, Kır.) “Hayır. İlçe içerisinde çocuklar için sosyo-kültürel ya da beden-zihin gelişimini destekleyen bir tesis, işletme ya da kontrollü yeşil alan yok.” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ayrıca bir öğrenci velisi desteğin kısmen yeterli olduğunu, bir öğrenci velisi de kararsız kaldığını belirtmiştir.

Salgın döneminde karşılaşılan sorunlar

Salgın döneminde veli, öğrenci, öğretmen ve kurumsal olarak farklı başlıklarda sorunlar yaşanmıştır. Bu sorunların velilerin görüşleri doğrultusunda görünümü Tablo 9. da verilmiştir.

Tablo 9. Salgın döneminde karşılaşılan durumlar

Başlıklar	Katılımcılar
Herhangi Bir Olumsuz Durum Yok	K1,K9,K10,K14,K20,K23,K24
Temizliğe Verilen Önemin Artması	K2,K6,K7
Gerekliliklerin Yerine Getirilmesi	K8,K19,K28,K30,K31,K34,K38
Olumsuz Durumlar Oldukça Fazlaydı	K25
Okul Sevgisinin Artması	K5,K51
Tedbirler Konusundaki Tutumlar	K15,K17,K21,K40,K41,K44,K45,K46,K48,K52,K53
Sağlık Durumu	K18,K39,K54

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Gelişim Dönemine Katkı	K3
Ekran Bağımlılığı	K4,K16
Eğitimin Devamı	K11,K12,K22,K26,K35,K42,K49
Çeşitli Yetersizlikler	K13,K27,K29,K47
Gelişim Sorunları	K32,K33,K37
Akademik Zorlanma	K36
Belirsiz	K43,K50

Tablo 9 incelendiğinde salgın döneminde en fazla karşılaşılan durum salgına yönelik uygulanan ve yeterince uygulanmadığı düşünülen tedbirler olurken en az karşılaşılan durum ise akademik zorlanma, gelişim dönemi olan katkı olmuştur. Uygulanan tedbirler arasında mesafe ve maske kurallarının önem verilmesi öne çıkmaktadır. K40 (K, 1, Mer.) “Öğretmenlerin ve çalışanların çocukların maske takmaları konusunda özen göstermeleri.” şeklinde görüş bildiren veli bunu desteklemektedir.

Yeterince uygulanmadığı düşünülen tedbirler arasında ise hasta olan öğrencilerin okula gönderilmeye devam etmesi ve bunun takibi, sınıf mevcudu ve maske kullanımı konusundaki tedbirler olarak veliler tarafından belirtilmiştir. K15 “ Sınıfların kalabalık olması.” Görüşünü belirterek yeterince uygulanmayan tedbirlerden biri olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte en az katılımcıyı barındıran diğer başlık olumsuz durumların oldukça fazla olduğunu belirten başlık olmuştur. Yedi katılımcı herhangi bir olumsuz durum olmadığını belirtirken aynı sayıda katılımcı gerekliliklerin yerine getirilmesi konusuna değinmiştir. Gerekliliklerin yerine getirilmesi konusunda görüşünü belirten K19 (K,4.Mer.) “ Olumsuz bir sorunla karşılaşmadım. Öğretmenlerimiz ve yönetim disiplinli bir şekilde bu dönemi sancısız bir şekilde atlarmaya çalışıyor. ” diyerek bunu desteklemiştir. Yine yedi katılımcı daha eğitimin devamlılığı konusunda görüşlerini belirtmişlerdir. Ardından katılımcı sayısına göre çeşitli yetersizlikler, gelişim sorunları, sağlık durumu, temizlik durumu, ekran bağımlılığı, okul sevgisinin artması başlıkları izlemektedir. İki katılımcının ise cevapları belirsiz olarak kayda geçmiştir.

Salgın dönemi sonrasına yönelik veli beklentileri

Salgın dönemi eğitimin tüm paydaşları için ve kurumlar için yıpratıcı bir süreçtir. Eğitimin devamı için yapılan uygulamalar ve yaşanabilecek aksaklıklar ve ortaya çıkabilecek eksiklikler salgın dönemi sonrasında daha net görülebilecektir. Salgın dönemi yapılması gerekenlere yönelik veli beklentileri Tablo 10. ‘da sunulmuştur.

Tablo 10. *Salgın dönemi sonrasına yönelik beklentiler*

Başlıklar	Katılımcılar
Yüz Yüze Eğitimin Devamı	K1, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K11, K13, K14, K15, K17, K19, K21, K26, K30, K33, K34, K39, K41, K45, K46, K47, K48, K50, K51
Sosyal Aktivite	K2, K16, K25, K32, K36, K38, K40, K52, K53 K5, K7, K18, K20, K22, K24, K28
Sağlıklı Okul Ortamı	
Eğitim Şartlarının İyileştirilmesi	K12, K42, K44, K49, K54
Telafi Eğitimi	K23, K29, K35, K37, K43

Tablo 10 incelendiğinde ise salgın dönemi sonrası okul öncesi öğrenci velilerinin beklentilerinin önemli bir bölümü yüz yüze eğitimin devam etmesi olmuştur. K4 (K,1, Mer.) “Eğitimin ve öğretimin yüz yüze devam etmesi.” şeklinde görüşünü bildirerek beklentisinin yüz yüze eğitimin devamı olduğunu bildirmiştir. Bununla birlikte sosyal aktivitelere önem verilmesi de dokuz katılımcı tarafından belirtilmiştir. K32 (E, 5, Kır.) “Öğretmenimizin çocuklarımız ve bizlerle sosyal aktiviteler yapması hoş olurdu. Festival, kermes, sergi...” şeklinde görüşünü belirterek sosyal aktivite beklentisini dile getirmiştir. Bir diğer beklenti ise sağlıklı okul ortamı oluşturulması olmuştur. Eğitim şartlarının iyileştirilmesi ve telafi eğitimi de velilerin salgın sonrası kurumdaki beklentileri arasında yer almıştır.

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Covid-19 salgını döneminde okul öncesi eğitimle ilgili veli beklentilerini belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada nicel ve nitel yöntemlerle veriler toplanarak analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda ortaya konan bulgular çerçevesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Veli beklentisi ölçeği ile elde edilen veriler sonucunda ölçeğin alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Alt boyutların ortalama puanları üzerinden değerlendirme yapıldığında öğretmenden ilgisel beklenti alt boyutunun öne çıktığı buna karşın ekonomik beklentilerin en alt sırada kaldığı ifade edilebilir. Öğretmenden ilgisel beklenti alt boyutunun yüksek çıkması Ceylan (2019) tarafından yapılan çalışma sonucunda bulunan okul öncesi eğitimde öğrencisi olan velilerin en çok öğretmenden memnun olma durumunun önemli olduğu sonucuyla desteklenmektedir. Akkaş Baysal vd. (2020) tarafından yapılan araştırmada; velilerin daha önce uzaktan eğitim deneyimi yüksek olmayan öğretmenlerin salgın döneminde süreci iyi yönettiklerini ve öğretmenlerin özellikle bireysel desteklerinden velilerin memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır bu çalışmada da ortaya çıkan ve salgın döneminde öğretmen ilgisine vurgu yapan veli beklentisini öne çıkarmaktadır.

Ölçekten elde edilen veriler cinsiyet değişkenine göre ele alındığında alansal ve mekânsal alt boyutlarda erkekler lehine beklentinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ölçeğin genel puanı ve diğer alt boyutlarda ise cinsiyete göre istatistiksel olarak bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Veli beklentisi ölçeğinin gelir değişkenine göre sonuçları incelendiğinde ölçeğin genel puanı ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Diğer bir değişken olan yaşanan bölgeye göre ölçekten elde edilen veli beklentileri sonuçları incelendiğinde ise öğretmen ilgisi alt boyutunda anlamlı bir fark görülmüştür. Bu farka bakıldığında merkez bölgede yaşayan veliler öğretmenden daha fazla ilgi beklemektedir.

Velilerle yapılan görüşmelerin analizi sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde ise farklı başlıklarda olmakla birlikte salgın döneminin etkisinin beklentilere net şekilde yansıtıldığı görülmektedir. Velilerin salgın döneminde okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerine bakıldığında hijyen koşullarının sağlanması ve salgının çocuklar arasında yayılmasını önleyici tedbirlere ağırlık verilmesi olarak yoğunlaştığı görülmektedir. Öne çıkan bu beklentilerin çalışmaya katılan velilerin görüşlerine göre önemli ölçüde karşılandığı söylenebilir. Aktaş Arnas, 2002; Argon ve Akkaya, 2008; Şahin vd., 2013; Ceylan, 2019; Konca, 2020 yaptıkları çalışmalarda okul öncesi kurumlarında hijyen ve temizlik durumunun veli beklentilerine yansıtıldığını belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumlarından veliler tarafından beklenen ama yeterince karşılanamayan beklentiler incelendiğinde sosyal etkinliklerin ve sosyal/fiziki etkinliklerin yapılabileceği mekanların eksikliği göze çarpmaktadır. Şahin vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada sosyal aktivitelerin önemi ve okulun fiziksel koşulları velilerce öne çıkarılırken Argon ve Akkaya (2008) çalışmalarında velilerin sosyal etkinlikleri önemli ve gerekli bulduklarını belirtmiştir. Öte yandan bazı çalışmalarda da velilerin okulda yapılan sosyal etkinlikleri yeteriz buldukları sonucuna da ulaşılmıştır (Ceylan, 2019). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde salgın koşullarında veli beklentileri sosyal aktiviteler-hijyen ilişkisi açısından farklılaşabilmektedir. Bu dönemde yapılacak etkinlikler ve uyulacak hijyen kuralları okul-aile iş birliği içerisinde ve sürekli iletişim halinde kalarak yapılmalıdır. Okul öncesi eğitimde çocukların sürekli tedbir davranış ve koşulları içerisinde eğitim almaları, salgın konusunda bilgilendirilmeleri ve yakın çevrelerinde yaşadıkları Covid-19 kaynaklı deneyimler nedeniyle çocukların psikolojik ve sosyal açıdan sorunlar yaşadığı ve bu sorunların aşılmasında iletişimin, etkinliklerin önemli olduğu farklı araştırmalarda ortaya konmuştur (Dalton vd., 2020, Jiao vd., 2020, Tarkoçin vd., 2020).

Velilerin salgın döneminde okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri incelendiğinde özellikle salgın tedbirlerinin uygulanması konusunda hassasiyet bekledikleri (maske kullanımı, fiziksel mesafe kuralı ve temel temizlik kuralları vb.) görülmüştür. Bu konuda katılımcı velilerin büyük çoğunluğunun beklentilerinin karşılandığı dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin salgın tedbirlerini uygulamada başarılı olduğu yorumu yapılabilir. Öğretmenlerden velilerin diğer beklentilerine bakılacak olursa eğitim sürekliliğinin sağlanması, salgın dönemi hakkında rehberlik hizmetleri sunması ve süreçle ilgili yeterli bilgilendirme sağlanması başlıklarının öne çıktığı görülmüştür. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olan veli beklentisi ölçeğinden elde edilen sonuçlarda da merkez bölgede yaşayan velilerin öğretmenden daha fazla ilgi beklediği görülmüştür. Bu durumun merkezdeki velilerin okulla olan iletişimin daha fazla olmasına bağlanması mümkündür. Bu sonuçlar Yaman ve Saçkes (2017), Bahçivan vd. (2018), Sollars (2020) çalışmalarında ulaştığı öğretmen-aile iletişimi konusunun veliler tarafından önemli görüldüğü sonucuyla örtüşmektedir. Yılmaz vd. (2020) tarafından Covid-19 salgını döneminde farklı kademelerde yapılan eğitimin veli görüşlerine göre değerlendirildiği çalışmada; salgın döneminde geçilen yeni eğitim durumuna adaptasyonun sağlanması ve eğitimin sürdürülmesinde eğitim hizmetinin okuldaki yürütücü

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

ayağı olan öğretmenlerin veli ve öğrencilerle iletişiminin önemli olduğunu ve öğretim kademesi fark etmeksizin velilerin %99,5'inin öğretmenlerin öğrencilerle iletişim kurmasını beklediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Salgın dönemi sonrasında normal yaşam ve eğitime geçildiğinde veli beklentilerinin ne olacağı konusunda elde edilen verilere göre eğitimin sürekliliğinin ve yüz yüze yapılmasının öne çıktığı görülmüştür. Bu bulguyu destekler nitelikte bir sonuca Yılmaz vd. (2020) ulaşmış ve velilerin %92 oranında bir önemli bir bölümünün salgın sonrasında yüz yüze eğitimi daha değerli bulunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bu araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler sonucunda salgın sonrası eğitimde sosyal etkinliklere de önem verilmesi ve hijyen koşullarının da korunması gerektiği beklentileri veliler tarafından sıkça belirtilmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle salgın döneminde okul öncesi eğitime yönelik veli beklentilerinin incelendiği bu çalışmada; velilerin özellikle hijyen, salgın tedbirleri ve kurumun temizliğe verdiği önem konusunda beklentilerini ortaya koymuşlar ve genel olarak bu konulardan memnun olduklarını da dile getirmişlerdir. Bunun yanında özellikle öğretmen ilgi ve iletişim-rehberlik beklentisinin öne çıktığı, eğitimin işleyişinin özellikle salgın döneminde çok önemli bir unsur haline geldiği veli görüşleri doğrultusunda görülmüştür. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki ve sosyal yeterlikleri açısından da veliler tarafından değerlendirildiği ve beklentilerin olduğu ancak bu beklentilerin gerçekleşmesinde salgın dönemi koşulları nedeniyle sorunlar yaşandığı da tespit edilmiştir. Salgın sonrası dönemde yüz yüze eğitime geçilerek çocuklarının psikolojik ve sosyal becerilerinin de geliştirilmesi veli beklentilerine açıkça yansımıştır. Bu verilerden hareketle salgın döneminde yapılan uzaktan ya da yüz yüze okul öncesi eğitiminde öğretmen iletişimi, okul öncesi kurumunun fiziksel koşulları ve veli beklentilerinin belirlenerek eğitim sürecinin yürütülmesi önemli görülmektedir. Bu konuda yapılacak benzer çalışmalarda özellikle salgın gibi dönemlerde yapılacak eğitimlere yönelik ihtiyaç analizlerinin ortaya konulması yararlı olacaktır.

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

KAYNAKÇA

- Akkaş Baysal, E., Ocak, G. & Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214. DOI: 10.47615/issej.835211
- Aktaş Arnas, Y. (2002). Okul öncesi dönemde fen eğitiminin amaçları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 6(7), 1-6
- Akyüz, Y., Uygun, S. ve Kafadar, O. (2005). Anaokullarının ikinci meşrutiyet dönemindeki gelişiminde okul ve çocuk sağlığı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3(7), 147-172
- Altınkaynak, Ş. Ö., & Yanıklar, C. (2014). Anne ve babaların okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının gelişimine yönelik beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 56-72
- Anders, Y., Grosse, C., Rossbach, H. G., Ebert, S., & Weinert, S. (2013). Preschool and primary school influences on the development of children's early numeracy skills between the ages of 3 and 7 years in Germany. *School Effectiveness and School Improvement*, 24(2), 195-211.
- Argon, T. ve Akaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Aral, N. Kandır, A.-Yasar, M.C. (2000). *Okulöncesi eğitim ve anasınıfı programları*. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Arı, M. (2005). *Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi, gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1* (Ed. Müzeyyen Sevinç). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Avcu, A. U. (2016). Annelerin beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi 1. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 23.
- Bahçıvan, E., Kalay, B., & Bay, D. N. (2018). Okul öncesinde okul aile iş birliğine yönelik ailelerin ve öğretmenlerin beklentileri. *Uşak University Journal of Educational Research*, 4(3), 58- 82.
- Barnett, W. S. (2008). *Preschool education and its lasting effects: Research and policy implications*. Boulder and Tempe: Education and the Public Interest Center & Education Policy Research Unit. Erişim tarihi: 01.12.2021, <http://epicpolicy.org/publication/preschooleducation>
- Barnett, W.S., Carolan, M.E., Fitzgerald, J., and Squires, J.H. (2012). *The state of preschool 2012: State preschool yearbook*. New Brunswick, NJ: National Institute for Early Education Research.
- Başal, H. A. & Kahraman B. K. (2018). Köyde ve kentte yaşayan annelerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 38-56
- Başaran, M., Doğan, E., Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitim/issue/54643/753149>
- Bayrak, S. and Köksal, O. (2017). Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği). *The Journal of Academic Social Science*, 5(45), 547-557. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.12395>.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23. <https://doi.org/10.29065/usakead.777652>
- Ceylan, R. (2019). Ebeveynlerin okul öncesi kurumu hakkındaki görüşleri: tercih sebepleri, beklentileri ve memnuniyetleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 18(70).
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage.
- Dalton, L., Rapa, E. & Stein, A. (2020). *Protecting the psychological health of children through effective communication about COVID-19*. www.thelancet.com/childadolescent, [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30097-3](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30097-3)
- Deniz, M. E. (2011). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Ertem Yayıncılık.
- Dickinson, D. K., & Porche, M. V. (2011). Relation between language experiences in preschool classrooms and children's kindergarten and fourth- grade language and reading abilities. *Child*

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

- development*, 82(3), 870-886.
- Doğrul, H. ve Akay, C. (2019). Comparison between Syrian and Turkish parents' opinions and expectations about pre-school education. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 119-139
- Duncan, G. J., & Magnuson, K. (2013). Investing in preschool programs. *Journal of Economic Perspectives*, 27(2), 109-32.
- EACEA (2010). *Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi*. European Commission.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergin, D.A., Çayak S. (2019). *Veli beklentileri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Balkan ve Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 05 (02).
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gordon, R. A., Hofer, K. G., Fujimoto, K. A., Risk, N., Kaestner, R., & Korenman, S. (2015). Identifying high-quality preschool programs: New evidence on the validity of the Early Childhood Environment Rating Scale–Revised (ECERS-R) in relation to school readiness goals. *Early Education and Development*, 26(8), 1086-1110.
- Günbayı, İ. (2019). Nitel araştırmada veri analizi: Tema analizi, betimsel analiz, içerik analizi ve analitik genelleme. Erişim Tarihi: 02.09.2021, <http://www.nirvanasosyal.com/h-392-nitel-arastirmada-veri-analizi-tema-analizi-betimsel-analiz-icerik-analizi-veanalitik-genelleme>.
- Gürkan, T. (1978). Ana sınıfı öğretmenlerinin okul öncesi eğitime ilişkin sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11, 95-114.
- Gürşimşek, I., Kefi, S., & Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 181- 191
- Hao, W. (2020). Policy Update: Remote learning in early childhood. *National Association of State Boards of Education*, 27(6). 26.03.2021 tarihinde https://nasbe.nyc3.digitaloceanspaces.com/2020/06/Hao_ECE-RemoteLearning-Final.pdf adresinden erişildi.
- İskender, M. E. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uzaktan eğitim derslerine ilişkin deneyimler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 96-117. DOI: 10.29000/rumelide.885523.
- Jiao, W.Y., Wang, L.N., Liu, J., Fang, S.F., Jiao, F.Y., Pettoello Mantovani, M. & Somekh, E. (2020). Behavioral and emotional disorders in children during the COVID-19 Epidemic. *The Journal of Pediatrics*, 221- 264.
- Kaiser, M., & Bauer, J. M. (2017). Preschool child care and child well-being in Germany: Does the migrant experience differ? *Hohenheim Discussion Papers In Business Economics and Social Sciences*, 21(2017), 3-47. <https://doi.org/10.1007/s11205-019-02064-5>
- Kavuk, E.& Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-International Journal of Pedandragogy (e-ijpa)*, 1(1), 55-73. <https://www.e-ijpa.com/index.php/pedandragoji/article/view/20>
- Kıldan, A. O. (2012). Okul öncesi eğitimin amacına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 135-150.
- Konca, A. S. (2020). Velilerin okul öncesi eğitim hakkında görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 892-902.
- Kurt, G. (2015). *Dünyada ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin bugünkü durumu*. N. Avcı ve M. Toran (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, (3. Baskı), içinde (s.21- 47). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık Kurum Merkezli Erken Çocukluk Eğitimi (1995) AÇEV, MEB, UNICEF, ERG iş birliğiyle düzenlenen *Erken Çocukluk Eğitimi Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu*. Ankara, 526s.
- Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

- eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 66-77. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/54658/725503>
- Leavy, P. (2017). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, artsbased, and community-based participatory research approaches*. Guilford Publications.
- Manigo, C., & Allison, R. (2017). Does pre-school education matter? Understanding the lived experiences of parents and their perceptions of preschool education. *Teacher Educators' Journal*, 10, 5-42.
- MEB (2011). Erken çocukluk eğitiminde temel ilkeler. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Erken%20%C3%87ocukluk%20E%C4%9Fitiminde%20Temel
- MEB (2000). *2001 yılı başında Milli Eğitim*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Metin, N., Arı, M. (1993). *Anne-Babaların Anaokulundan Beklentileri*. 9.Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara: YAPA Yayınları, Haziran.
- Metin, N., Arı, M., Güneysu, S., Dikmen, B., Atik, B., Aydın, C., & Uysal, N. (1993). *Anne babaların anaokulundan beklentileri*. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: Ya-Pa yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). Resmi istatistikler. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Oğuzkan, Ş. ve Güler, O. (1997). *Okul öncesi eğitim*. İstanbul: İstanbul Basımevi.
- Oktay, A. (2003). *Okul öncesinde temel kavramlar, okul öncesi eğitimin amaçları ve temel ilkeleri (Özel öğretim yöntemleri)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Oktay, A., & Unutkan, Ö. P. (2005). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar ilköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: EPSİLON Yayınları.
- Öztürk, İ. Y. (2021). Examination of the opinions of Turkish teacher candidates on listening education course conducted through emergency distance education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2, 43-63. http://www.tojet.net/special/2021_11.pdf
- Ramazan, M. O. (2015). A comparison of Turkish and South Korean mothers' views about preschool education and their expectations from preschools. *Online Submission*, 5(9), 565-578.
- Saçkes, M. (2013). Erken çocukluk eğitiminde önem verilmesi gereken gelişimsel alanlar: anne-baba ve öğretmen önceliklerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1675-1690.
- Sakai, A. (2006). *Japonya ve Türkiye'de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi ile Japon ve Türk annelerin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, T., Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Sevinç, M. (2006). Okul öncesi eğitimi alan çocukların annelerinin okuldan beklentileri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 218-225.
- Seyfullahoğulları, A. (2012). Ailelerin anaokullarından beklentileri üzerine bir araştırma. *The Journal of Marmara Social Research*, 2, 1-15.
- Siraj-Blatchford, I., Muttock, S., Sylva, K., Gilden, R., & Bell, D. (2002). Researching effective pedagogy in the early years. Erişim tarihi: 10.11.2021 <http://www.327matters.org/docs/rr356.pdf>.
- Sollars, V. (2020). Defining quality in early childhood education: parents' perspectives. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(3), 319-331.
- Stipek, D., & Byler, P. (2001). Academic achievement and social behaviors associated with age of entry into kindergarten. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22(2), 175-189.
- Şahin, B. K., Sak, R., & Şahin, İ. T. (2013). Parents' views about preschool education. *Procedia-Social*

Covid-19 Salgını Döneminde Okul Öncesi Eğitime Yönelik Veli Beklentileri
Gökhan DÖNMEZ, Ümmü KORAL & Ayşe AKBULUT

- and Behavioral Sciences*, 89, 288-292.
- Şimşek, Z. C., & İvrendi, A. (2014). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 29-2.
- Tarkoçin, S., Alagöz, N. & Boğa, E. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecinde (COVID19) davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerinin anne görüşlerine başvurularak incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 1017-1036. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44338>
- Tokuç, H. (2007). *Anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Toluç, Z. (2008). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin gelişim becerilerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topaç, N., Yaman, Y., Ogurlu, Ü., & İlgar, L. (2012, Eylül). *Okul öncesi dönem çocuğu olan ailelerin okul öncesi eğitim kurumu seçerken göz önünde bulundurdıkları ölçütlerin incelenmesi*. In New Trends on Global Education Conference. North Cyprus (pp. 24-26).
- Tuğrul, B. ve Tokuç, H. (2007). *Anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi*. 1, Ulusal İlköğretim Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tüfekçi Akcan, A. (2018). Erken çocukluk eğitimi ve tarihsel gelişimi. İ. Ulutaş ve S. Demiriz (Editörler), *Erken çocukluk eğitimine giriş* içinde (s. 1-36). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yalman Polatlar, D. ve Bayram Tuncay, E. (2020). Pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin mesleğe dair görüşlerinin incelenmesi [Öz]. F. Meriçli ve A. Movlyanov (Ed.), *World Children Conference Proceedings Book by Iksad Publishing House*, içinde (s.296-297). Türkiye: Ankara, 23-25 Ekim 2020.
- Yaman, R. P., & Saçkes, M. (2017). Anne-babalar okul öncesi eğitim kurumu yöneticilerinden ne bekliyor? Anne-baba ve yönetici beklentilerinin karşılaştırılması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 94-103.
- Yeşil, D. (2008). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, B. (2021). Preschool education in Turkey during the Covid-19 pandemic: A phenomenological study. *Early Childhood Education Journal*. doi: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01153-w>.
- Yılmaz, E. & Güner, B., Mutlu, H. & Arın Yılmaz, D. (2020). Farklı öğrenim kademelerindeki öğrencilere verilen uzaktan eğitim hizmetinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim*, 477-503. DOI: 10.37669/milliegitim.777353